



Universiteit  
Leiden  
The Netherlands

**Recensie: De minister - Een handboek, door Jo Ritzen**  
Meihuizen, S.

**Citation**

Meihuizen, S. (1999). Recensie: De minister - Een handboek, door Jo Ritzen. *Bestuurskundige Berichten*, 14(2), 28-29. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3234235>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3234235>

**Note:** To cite this publication please use the final published version (if applicable).

gebreed Engelstalig programma en heeft de beschikking over een eigen computerlokaal. Studenten Politologie krijgen een toegangscode voor het lokaal en

worden ingelogd op het systeem. Via een verklaring te hebben ondertekend waarin je aangeeft je erin alle tijden aan de gestelde regels te houden. Ze zijn erg strikt in het naleven van deze regels m.b.t. het computergebruik en schending hiervan resulteert direct in het ontnemen van de toegang tot de computers. Het printen is gratis. Kopiëren is in vergelijking tot Leiden een dure aangelegenheid, namelijk 1 Kroon per kopie (+/- F1,0,25 cent).

Het centrum van Stockholm is met de Tunnelbana op ongeveer 10 minuten afstand gelegen. Het hart van Stockholm bestaat uit het gebied rond het centraal station en Gamla Stan, de oude stad. Dit laatste is een bijzonder mooie wijk om te zien, zeker nu ook in Stockholm eindelijk de lente in aantocht is en de sneeuw is gesmolten.

Ik heb hier veel vrienden gemaakt, bestaande uit Nederlanders, Duitsers, Engelsen, Zwitsers, Oostenrijkers, Italianen, Finnen en Zweden. Al met al een internationaal gezelschap. Er is hier elke avond wel wat

te beleven: pubs op de universiteit, feesten bij mensen op de corridor en natuurlijk de pubs, clubs en disco's in de stad. Ook op cultureel vlak is er in Stockholm

voldoende te doen. Van het bekijken van de architectuur in Gamla stan tot het bezoeken van één van de vele musea toe.

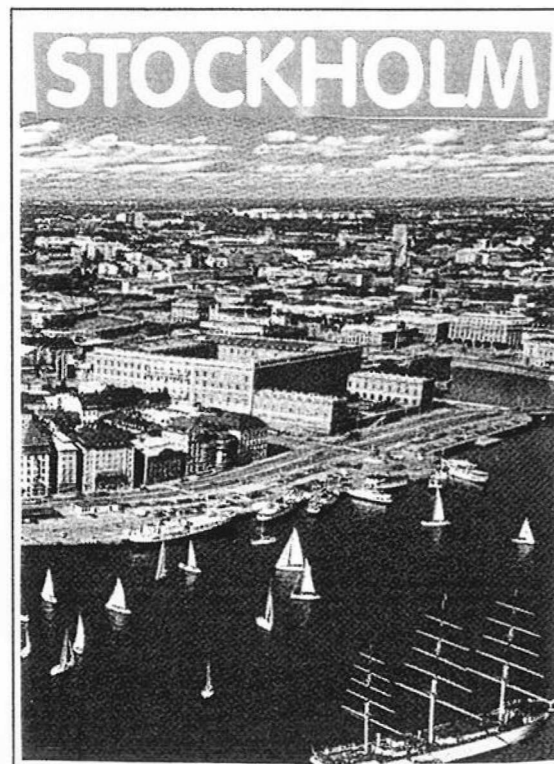
Zoals in mijn vorige artikel gezegd, stond er in de brief van het Erasmus netwerk dat:

*'Een semester studeren in het buitenland is voor elke student een waardevolle ervaring, zowel met betrekking tot de studie als met betrekking tot persoonlijke ontwikkeling en verrijking'.* Tot zover kan ik dat volledig bevestigen en wordt het waarschijnlijk nog beter. Volgende week gaan we naar Finland en daarna zal Zweden

zelf ontdekt gaan worden. Wanneer het even kan is een studie in het buitenland een absolute 'must'. Just do it.

Vi ses och sköt om dig,

David-Paul Boender  
Student Statsvetenskap in Stockholm



## Recensie

### De minister - Een handboek, door Jo Ritzen

Steven Meihuizen

Een nieuwe Machiavelli is in Nederland opgestaan. Na negen jaar ministerschap heeft oud-minister Ritzen een handboek geschreven over het minister-zijn. Uniek in Nederland, want het is het eerste handboek voor ministers, dat hij dan ook opent met een citaat van Machiavelli. Maar waar Machiavelli putte uit de ervaringen en overleveringen van andere heersers, put Ritzen voornamelijk uit zijn eigen ervaringen. Het boek heeft dan ook een autobiografisch karakter.

Het boek begint met de aanleiding van zijn ministerschap: een telefoontje van Kok met de vraag of hij minister van Onderwijs wil worden. Vier uur later zat hij in het vliegtuig naar Nederland en begint aan zijn eerste periode als minister. Die eerste vier jaar waren niet makkelijk, door de zware bezuinigingen op Onderwijs, de economische tegenvallers en kritiek van de eigen partij. Dat hij met veel tegenstand te maken had, blijkt ook wel uit de naam van het eerste hoofdstuk: Schaken op meerdere borden tegelijk.

De volgende hoofdstukken beschrijven, erg Machiavellistisch, hoe er op elk bord geschaakt dient te worden. Daarbij passeren verschillende borden de revue: het departement, de ministerraad, het parlement, de eigen partij, de media en het buitenland. In de verschillende hoofdstukken wordt er beschreven hoe het er op de verschillende borden aan toe gaat en hoe men daarmee om moet gaan. Elk hoofdstuk wordt, erg schools, afgesloten met 'lessen op een rij'.

Uit het boek komt een Ritzen naar voren die met succes alle problemen te lijf gaat. Zo kan men lezen dat tegelijk met de bezuinigingen, de kwaliteit van het onderwijs vooruit zou gaan. Het is de vraag of ook anderen zijn beleid zo succesvol vinden. Het lijkt er dan ook sterk op dat het boek een dubbele bodem heeft: tegelijk met de lessen voor goed-ministerschap, probeert Ritzen zijn besluiten te verdedigen en een positieve wending te geven aan zijn ministerschap. Daarnaast komt ook een sterk persoonlijke visie op het Nederlandse systeem naar voren. Zo pleit Ritzen voor een



"kabinet" van vertrouwelingen binnen het ministerie dat de verbinding vormt met de rest van het ministerie. Ook is Ritzen sterk voor het politiek primaat, want de ambtenaren moeten niet teveel invloed uitoefenen op beleid. Daarnaast pleit hij voor een regeerperiode van vijf jaar, om zo meer tot beleid maken te komen, want in het eerste jaar is de minister vooral veel tijd kwijt om wegwijs te worden, terwijl het laatste jaar vooral in het teken staat van campagne.

Tenslotte komen er ook een paar persoonlijke anekdotes aan de orde die het verhaal

van wat luchtigheid voorzien. Zo kwam na de eerste paar weken ministerschap de zogenaamde "kanmetjesperiode". Zo ontving Ritzen met de post allerlei kammetjes. "Ik keek in de spiegel en begreep". Blijkbaar had Ritzen nog niet eerder in de spiegel gekeken.

Hoewel het boek een handboek is voor een minister moet zijn, verschaft het ook veel inzichten over de persoon van Ritzen zelf en lijkt het schrijven op een dappere poging om zijn populariteit ietwat op te vijzelen. Hoewel het een uniek boek is in de Nederlandse politieke literatuur, is het maar afwachten of Ritzen, net zoals Machiavelli, over een aantal eeuwen nog steeds gelezen wordt. Ook is het de vraag of zijn lessen, gelet op zijn successen en populariteit, wel navolging verdienen.

Steven Meihuizen  
Student bestuurskunde te Leiden